

Til lovforslag nr. L 30

Folketinget 2016-17

Betænkning afgivet af Kirkeudvalget den 7. december 2016

Betænkning

over

Forslag til lov om ændring af lov om ægteskabs indgåelse og opløsning

(Dekorumskrav og obligatorisk kursus i dansk familieret, frihed og folkestyre)

[af kirkeministeren (Bertel Haarder)]

1. Ændringsforslag

Kirkeministeren har stillet 2 ændringsforslag til lovforslaget.

2. Udvalgsarbejdet

Lovforslaget blev fremsat den 5. oktober 2016 og var til 1. behandling den 17. november 2016. Lovforslaget blev efter 1. behandling henvist til behandling i Kirkeudvalget.

Møder

Udvalget har behandlet lovforslaget i 3 møder.

Høring

Et udkast til lovforslaget har inden fremsættelsen været sendt i høring, og kirkeministeren sendte den 1. juli 2016 dette udkast til udvalget, jf. KIU alm. del – bilag 38 (folketingsåret 2015-16). Den 5. oktober 2016 sendte kirkeministeren de indkomne høringssvar og et notat herom til udvalget.

Skriftlige henvendelser

Udvalget har i forbindelse med udvalgsarbejdet modtaget skriftlige henvendelser fra:

Michael Hansen, Københavns Frikirke, og
Syvende Dags Adventistkirken.

Kirkeministeren har over for udvalget kommenteret de skriftlige henvendelser til udvalget.

Spørgsmål

Udvalget har stillet 36 spørgsmål til kirkeministeren til skriftlig besvarelse, som denne har besvaret.

3. Indstillinger

Et *flertal* i udvalget (udvalget med undtagelse af RV) indstiller lovforslaget til *vedtagelse* med de stillede ændringsforslag.

Et *mindretal* i udvalget (RV) indstiller lovforslaget til *forkastelse* ved 3. behandling. Mindretallet vil stemme for de stillede ændringsforslag.

4. Politiske bemærkninger

Socialdemokratiets, Dansk Folkepartis, Venstres, Liberal Alliances og Det Konservative Folkepartis medlemmer af udvalget bemærker, at der med lovforslaget indføres det såkaldte dekorumskrav (værdighedskrav), som gør, at religiøse forkyndere ikke må opføre sig eller handle på en måde, der gør disse uværdige til at udøve offentlig myndighed. Præster i folkekirken er allerede omfattet af et ulovfæstet dekorumskrav, som nu lovfæstes for alle religiøse forkyndere med vielsebemyndigelse. I forbindelse hermed indføres en bestemmelse om, at religiøse forkyndere, der forbyder sig mod dekorumskravet, kan miste vielsebemyndigelsen. Endvidere indføres et obligatorisk kursus i familieret, frihed og folkestyre for alle de respektive trossamfunds forkyndere, der vil have vielsebemyndigelse.

Der er nogle, som har indvendt, at lovforslaget er et angreb mod ytrings- og religionsfriheden. § 67 i grundloven handler netop om og betinger den meget udstrakte religionsfrihed. Her står der: »Borgerne har ret til at forene sig i samfund for at dyrke Gud på den måde, der stemmer med deres overbevisning,«, men så tilføjes det: »dog at intet læres eller foretages, som strider mod sædeligheden eller den offentlige orden.« Den udstrakte religionsfrihed, der hersker i Danmark, er netop begrænset af hensynet til sædeligheden (den herskende moral) og den offentlige orden. S, DF, V, LA og KF er af den overbevisning, at dekorumskravet netop skal forstås i sammenhæng med hensynet til sædeligheden og den offentlige orden. Altså at lovforslaget falder helt i tråd med grundloven.

S, DF, V, LA og KF vil endvidere tage initiativ til, at Kirkeudvalget sammen med kirkeministeren løbende følger implementeringen af loven, herunder i hvilket omfang

- trossamfund – kollektivt eller enkeltpersoner – afleverer deres vielsesbemyndigelse,
- der rejses sager om misligholdelse af det nu lovfæstede dekorumkrav, og
- der sker tilbagekaldelse af en vielsesbemyndigelse.

Alternativets medlemmer af udvalget bemærker, at de støtter op om lovforslagets krav om kursus i dansk familieret, frihed og folkestyre. ALT støtter også op om formaliseringen af et egentligt dekorumkrav for religiøse forkyndere, der ønsker vielsesbemyndigelse, da det bidrager til større anerkendelse og ligestilling mellem trossamfundene. Når en offentlig myndighedsopgave som vielse varetages, er det godt, at kravene hertil så vidt muligt ensrettes for alle forkyndere.

Dekorumkravet er udviklet igennem praksis, og derfor har ALT efterspurgt, om denne praksis kan tydeliggøres. Kirkeministerens svar under udvalgsbehandlingen har givet eksempler på praksis, men det er stadig væk ikke helt klart, hvad der skal til, for at de religiøse forkyndere ikke opfylder dekorumkravet. Samtidig er det ministeren på området, der træffer afgørelse om, hvorvidt dekorumkravet er overholdt. Det er vigtigt for ALT at kunne følge med i, hvorledes praksis udvikler sig. Derfor er det afgørende for ALT, at der bliver indsat en revisionsbestemmelse, således at praksis og anvendelsen af bestemmelsen følges.

Enhedslistens medlemmer af udvalget bemærker, at EL grundlæggende slet ikke mener, at hverken folkekirke eller trossamfund uden for folkekirken skal have vielsesbemyndigelse, men at den civilretslige vielse skal foregå i offentligt regi. Herefter skal det selvfølgelig stå alle frit at foretage de religiøse eller ikke-religiøse ritualer, som man måtte ønske. Så længe der gives vielsesbemyndigelse til folkekirken og trossamfund uden for folkekirken, finder EL det helt rimeligt at stille krav, herunder dekorumkrav til vielsesforretteren. Det er dog afgørende, at der er en parallelitet i de krav, der stilles til henholdsvis folkekirkens præster og forkyndere i trossamfund uden for folkekirken. Det er ligeledes helt afgørende, at der er tale om klare og forståelige krav, så det sikres, at der ikke bliver tale om vilkårlige afgørelser fra den til enhver tid siddende kirkeminister.

Enhedslisten finder, at bemærkningerne til lovforslaget og ministerens svar på de stillede spørgsmål efterlader en uklarhed omkring størrelsen af det skønsmæssige spillerum, der overlades til kirkeministeren i sager, hvor der skal tages stilling til, om en ikke-folkekirkelig forkynder lever op til lovforslagets dekorumkrav. Samtidig er det efter EL's opfattelse uklart, om lovforslaget vil skabe fuld parallelitet mellem folkekirken og trossamfund uden for folkekirken. På denne baggrund finder EL det påkrævet, at der i loven indsættes en revisionsbestemmelse. EL noterer sig således med tilfredshed, at ministeren har fremsat ændringsforslag om en revisionsbestemmelse, som er identisk med det ændringsforslag, som EL og RV havde til hensigt at stille.

Radikale Venstres medlem af udvalget bemærker, at det forudsættes i lovforslaget, at der allerede gælder et ulovfæstet dekorumkrav (værdighedskrav) til at forrette vielser og dermed varetage en myndighedsudøvelse. Den forudsætning bliver lovfæstet med lovforslaget, uden at det gøres klart,

hvad der i givet fald kan bryde værdighedskravet og derved føre til inddragelse af tilladelsen til at kunne forrette vielser. Dette skaber megen usikkerhed og betænkeligheder og er et løst grundlag at lovgive på. Dette er i øvrigt også tilfældet med tjenestemandslovens § 10, hvor der ligeledes er opført et krav om værdighed.

Radidale Venstre bemærker dog, at det foreslåede krav om et obligatorisk kursus i dansk familieret, frihed og folkestyre i forbindelse med udstedelsen af vielsesbemyndigelsen kan være relevant.

Radikale Venstre noterer med tilfredshed, at ministeren fremsætter det ændringsforslag om revisionsbestemmelse, som EL og RV havde til hensigt at stille.

Inuit Ataqatigiit, Tjóðveldi og Javnaðarflokkurinn var på tidspunktet for betænkningens afgivelse ikke repræsenteret med medlemmer i udvalget og havde dermed ikke adgang til at komme med indstillinger eller politiske udtalelser i betænkningen.

En oversigt over Folketingets sammensætning er optrykt i betænkningen.

5. Ændringsforslag med bemærkninger

Æ n d r i n g s f o r s l a g

Af *kirkeministeren*, tiltrådt af *udvalget*:

Til § 2

1) I *stk. 1* ændres »1. januar 2017« til: »1. april 2017«.
[Ændring af ikrafttrædelsestidspunktet]

Ny paragraf

2) Efter § 2 indsættes som ny paragraf:

»§ 01

Kirkeministeren fremsætter forslag om revision af loven i folketingsåret 2019-20.«
[Revisionsbestemmelse]

B e m æ r k n i n g e r

Til nr. 1

Det foreslås, at lovforslagets ikrafttrædelsestidspunkt rykkes til den 1. april 2017.

Med lovforslagets § 1, nr. 1, (forslaget til ægteskabslovens § 16, stk. 8) foreslås det, at kirkeministeren efter aftale med udlændinge- og integrationsministeren fastsætter nærmere regler om kurset i dansk familieret, frihed og folkestyre, herunder regler om ansøgningsprocedure, betingelser og vilkår for lovligt forfald, regnskab og opkrævning af gebyr, udstedelse af kursusbevis og betingelser for fritagelse for kurset.

På samme måde er udlændinge- og integrationsministeren i medfør af lovforslag nr. L 50, forslag til lov om ændring af udlændingeloven (Obligatorisk kursus i dansk familieret, frihed og folkestyre for religiøse forkyndere m.fl. og

løfteerklæring om overholdelse af dansk lovgivning) forpligtet til efter forhandling med kirkeministeren at fastætte nærmere regler om dette kursus. Det foreslås i lovforslag nr. L 50, at loven skal træde i kraft den 1. april 2017.

For at sikre parallelitet mellem de to lovforslag og de dertil knyttede bekendtgørelser foreslås det, at ikrafttrædelsestidspunktet rykkes til den 1. april 2017.

Den foreslåede rykning af ikrafttrædelsestidspunktet vil medføre, at kravet om deltagelse i kursus i dansk familieret, frihed og folkestyre samt underskrivelse af løfteerklæringen ved kursets afslutning bliver obligatorisk for religiøse forkyndere i trossamfund uden for folkekirken, der søger om vielsebemyndigelse efter den 1. april 2017. Vielsesforrettere, der inden den 1. april 2017 har søgt om eller fået vielsebemyndigelse, vil derfor ikke blive omfattet af det nye kur-

suskrav, medmindre de pågældende allerede skulle gennemgå kursus i medfør af den nugældende § 9 f, stk. 5, i udlændingeloven, jf. lovforslagets § 2, stk. 2.

Til nr. 2

Med indførelsen af et dekorumkrav til religiøse forkyndere uden for folkekirken betrædes der nyt land i dansk lovgivning. Det er vigtigt, at afgørelser om, hvorvidt dekorumkravet er overholdt, bliver baseret på saglige og gennemskuelige kriterier. Da lovforslaget griber afgørende ind i trossamfunds forhold, er der behov for at vurdere lovens virkning efter en kortere årrække. Kirkeministeren skal derfor senest i folketingsåret 2019-20 fremsætte forslag til revision af loven. Dette skal ske på baggrund af en evaluering af, om loven virker efter hensigten.

Christian Langballe (DF) nfm. Morten Marinus (DF) Lise Bech (DF) Ib Poulsen (DF) Dorthe Ullemose (DF)

Carsten Kudsk (DF) Louise Schack Elholm (V) Erling Bonnesen (V) Carl Holst (V) Jane Heitmann (V) Anni Matthiesen (V)

Eva Kjer Hansen (V) Leif Mikkelsen (LA) Henrik Dahl (LA) Naser Khader (KF) Flemming Møller Mortensen (S)

Daniel Toft Jakobsen (S) Malte Larsen (S) Karen J. Klint (S) fmd. Lennart Damsbo-Andersen (S) Pernille Schnoor (ALT)

Rasmus Prehn (S) Pelle Dragsted (EL) Peder Hvelplund (EL) Ulla Sandbæk (ALT) Carolina Magdalene Maier (ALT)

Marianne Jelved (RV) Trine Torp (SF) Pia Olsen Dyhr (SF)

Inuit Ataqatigiit, Tjóðveldi og Javnaðarflokkurin havde ikke medlemmer i udvalget.

Socialdemokratiet (S)	46	Socialistisk Folkeparti (SF)	7
Dansk Folkeparti (DF)	37	Det Konservative Folkeparti (KF)	6
Venstre, Danmarks Liberale Parti (V)	34	Inuit Ataqatigiit (IA)	1
Enhedslisten (EL)	14	Tjóðveldi (T)	1
Liberal Alliance (LA)	13	Javnaðarflokkurin (JF)	1
Alternativet (ALT)	10	Uden for folketingsgrupperne (UFG)	1
Radikale Venstre (RV)	8		

Oversigt over bilag vedrørende L 30

Bilagsnr.	Titel
1	Høringssvar og høringsnotat, fra kirkeministeren
2	Orientering om høring af lovforslag om indførelse af en offentlig sanktionsliste over udenlandske religiøse forkyndere, der kan udelukkes fra at indrejse (udlændinge-, integrations- og boligministeren)
3	Udkast til tidsplan for udvalgets behandling af lovforslaget
4	Henvendelse af 9/11-16 fra Syvende Dags Adventistkirken
5	Tidsplan for udvalgets behandling af lovforslaget
6	Henvendelse af 24/11-16 fra Michael Hansen, Københavns Frikirke
7	1. udkast til betænkning
8	Ændringsforslag, fra kirkeministeren
9	2. udkast til betænkning
10	Ændringsforslag, fra kirkeministeren

Oversigt over spørgsmål og svar vedrørende L 30

Spm.nr.	Titel
1	Spm. om, i hvilket omfang, og i hvilke konkrete tilfælde, dekorumkravet til folkekirkepræster har ført til sanktioner på baggrund af præsters offentlige udtalelser, til kirkeministeren, og ministerens svar herpå
2	Spm. om, hvem der skal tage stilling til, hvorvidt forkyndere uden for folkekirken overholder dekorumkravet eller ej, til kirkeministeren, og ministerens svar herpå
3	Spm., om det vil være i strid med dekorumkravet og dermed indebære fratagelse af vielsesmyndighed, hvis en forkynder udtaler sig kritisk over for gældende lovgivning, til kirkeministeren, og ministerens svar herpå
4	Spm., om det obligatoriske kursus for forkyndere uden for folkekirken, skal have samme kursusindhold for udenlandske forkyndere som for danske forkyndere, til kirkeministeren, og ministerens svar herpå
5	Spm., om det skal være på samme niveau som folkekirkens præster, at vielsesforrettere uden for folkekirken skal have kendskab til dansk familieret, til kirkeministeren, og ministerens svar herpå
6	Spm., om det vil være relevant at sikre, at også civile myndigheder med vielsesbemyndigelse får kursus i dansk familieret, frihed og folkestyre, til kirkeministeren, og ministerens svar herpå
7	Spm. om, hvad der er formålet med, at vielsesforrettere uden for folkekirken skal skrive under på, at de bl.a. vil overholde dansk lovgivning, til kirkeministeren, og ministerens svar herpå
8	Spørgsmålet er tilbagetaget – omstillet på L 18 (REU)
9	Spørgsmålet er tilbagetaget – omstillet på L 18 (REU)
10	Spørgsmålet er tilbagetaget – omstillet på L 18 (REU)
11	Spørgsmålet er tilbagetaget – omstillet på L 18 (REU)
12	Spørgsmålet er tilbagetaget – omstillet på L 18 (REU)
13	Spørgsmålet er tilbagetaget – omstillet på L 18 (REU)

- 14 Spørgsmålet er tilbagetaget – omstillet på L 18 (REU)
- 15 Spørgsmålet er tilbagetaget – omstillet på L 18 (REU)
- 16 Spørgsmålet er tilbagetaget – omstillet på L 18 (REU)
- 17 Spm. om de præcise forskelle mellem det kursus, der skal være obligatorisk for forkyndere med vielsesbemyndigelse fra trossamfundene, og den undervisning i dansk familieret, frihed og folkestyre, som danske præster har gennemgået på pastoralseminaret, til kirkeministeren, og ministerens svar herpå
- 18 Spm. om, hvorvidt løfteerklæringen alene drejer sig om forpligtelse på de borgerlige rammer for den myndighedsudøvelse, præsten har på statens vegne, til kirkeministeren, og ministerens svar herpå
- 19 Spm. om, hvorvidt hverken løfteerklæringen eller dekorumkravet har til formål at begrænse forkyndelsesfriheden for præster uden for folkekirken, medmindre der forkyndes i strid med straffelovens regler, til kirkeministeren, og ministerens svar herpå
- 20 Spm. om, hvorvidt dekorumkravene alene har betydning for delegation af vielsesbemyndigelse, til kirkeministeren, og ministerens svar herpå
- 21 Spm. om, hvorvidt hverken dekorumkravene eller løfteerklæringen for den enkelte forkynder med vielsesbemyndigelse har retlig betydning for den grundlæggende anerkendelse af trossamfundet som sådant, til kirkeministeren, og ministerens svar herpå
- 22 Spm. om, hvorvidt der allerede nu er trossamfund, der har besluttet at aflevere vielsesbemyndigelsen, til kirkeministeren, og ministerens svar herpå
- 23 Spm. om, hvordan formålet i lovforslaget kan opnås i de trossamfund/kirker/moskeer, der ikke har en vielsesbemyndigelse, til kirkeministeren, og ministerens svar herpå
- 24 Spm. om kommentar til henvendelse af 9/11-16 fra Syvende Dags Adventistkirken, til kirkeministeren, og ministerens svar herpå
- 25 Spm. om eksempler på situationer, hvor en religiøs forkynder uden at bryde anden lovgivning forsynder sig mod dekorumkravet, til kirkeministeren, og ministerens svar herpå
- 26 Spm. om baggrunden for, at ministeriet ikke af egen drift har sendt lovudkastet i høring hos Institut for Menneskerettigheder, til kirkeministeren, og ministerens svar herpå
- 27 Spm. om, hvad regeringen vil gøre for at skabe parallelitet mellem folkekirkens præsteløfte og lovforslagets løfteerklæring, til kirkeministeren, og ministerens svar herpå
- 28 Spm. om, hvorvidt der stilles nogen uddannelsesmæssige eller kvalifikationsmæssige krav til egen finansieret tolk, til kirkeministeren, og ministerens svar herpå
- 29 Spm. om, hvorvidt en bornholmsk folkekirkepræst lever op til det folkekirkelige dekorumkrav, til kirkeministeren, og ministerens svar herpå
- 30 Spm. om, hvorvidt en muslimsk forkynder, der offentligt giver udtryk for, at han udelukkende accepterer skilsmisse »ved utroskab eller ved

- frafald af den muslimske tro«, lever op til dekorumkravet i lovforslagets forstand, til kirkeministeren, og ministerens svar herpå
- 31 Spm. om, i hvilket opfang meningstilkendegivelser fremsat af ikke-folkekirkelige forkyndere med vielsesbemyndigelse kan få indflydelse på, hvorvidt de opfylder lovforslagets dekorumkrav, til kirkeministeren, og ministerens svar herpå
- 32 Spm. om beskrivelse af proceduren, når en dekorumsag efter lovforslaget rejses over for en ikkefolkekirkelig forkynder, til kirkeministeren, og ministerens svar herpå
- 33 Spm. om, hvilken grad af kendskab til islam, Koranen og arabisk sprog der kræves af de personer, der i en konkret sag skal vurdere, om en muslimsk forkynder i praksis har levet op til dekorumkravet, til kirkeministeren, og ministerens svar herpå
- 34 Spm. om, hvilke straffelovsovertrædelser der er omfattet af definitionen »grovere«, til kirkeministeren, og ministerens svar herpå
- 35 Spm. om, hvorvidt en folkekirkepræst, der offentligt argumenterer for indførelse af dødsstraf og begrundet det med Bibelens princip om »øje for øje, tand for tand«, kan risikere at komme i konflikt med det eksisterende dekorumkrav, til kirkeministeren, og ministerens svar herpå
- 36 Spm. om, hvorvidt en kristen præst fra et trossamfund uden for folkekirken, der offentligt argumenterer for indførelse af dødsstraf og begrundet det med Bibelens princip om »øje for øje, tand for tand«, risikere at komme i konflikt med lovforslagets dekorumkrav, til kirkeministeren, og ministerens svar herpå
- 37 Spm. om, hvorvidt en muslimsk forkynder, der offentligt argumenterer for indførelse af dødsstraf og begrundet det med Koranens henvisning til princippet om »øje for øje, tand for tand«, risikerer at komme i konflikt med lovforslagets dekorumkrav til forkyndere uden for folkekirken, til kirkeministeren, og ministerens svar herpå
- 38 Spm. om, hvorvidt en præst fra den del af mormonkirken, der kalder sig Fundamental Church of Jesus Christ of Latter-Day Saints, vil kunne virke som forkynder med vielsesbemyndigelse uden at komme i konflikt med lovforslagets dekorumkrav, til kirkeministeren, og ministerens svar herpå
- 39 Spm. om, hvorvidt en muslimsk forkynder, der med henvisning til Koranens ord argumenterer for, at polygami bør tillades, vil kunne virke som forkynder med vielsesbemyndigelse uden at komme i konflikt med lovforslagets dekorumkrav, til kirkeministeren, og ministerens svar herpå
- 40 Spm. om, hvornår dekorumkravet finder anvendelse m.v., til kirkeministeren, og ministerens svar herpå
- 41 Spm. om kommentar til henvendelsen af 24/11-16 fra Michael Hansen, Københavns Frikirke, til kirkeministeren, og ministerens svar herpå
- 42 Spm., om der er eksempler på frakendelse af vielsesbemyndigelsen hos folkekirkenes præster, som ikke skyldes lovbrud, til kirkeministeren, og ministerens svar herpå

- 43 Spm. om løbende at orientere Folketingets Kirkeudvalg, såfremt hele trossamfund eller enkelte forkyndere frivilligt afgiver deres vielsesbemyndigelse, til kirkeministeren, og ministerens svar herpå
- 44 Spm. om, at der kan dispenseres fra kravet om gennemførelse af kurset i dansk familieret, frihed og folkestyre, såfremt den præst, der tildeles vielsesbemyndigelsen, åbenlyst har de kvalifikationer, som kurset ellers ville give, til kirkeministeren, og ministerens svar herpå
- 45 Spm. om kommentar til artiklen »Jeg forholder mig bare til Bibelen«, til kirkeministeren, og ministerens svar herpå